

BOLHE

Bolhe so zunanji zajedavci, ki se hranijo s krvjo svojih gostiteljev. Hišne živali najbolj ogrožata pasja bolha (*Ctenocephalides canis*) in mačja bolha (*Ctenocephalides felis*). Odrasle bolhe so rdeče rjave barve in so vidne s prostim očesom. Imajo tri pare nog in zadnje noge so prilagojene za skakanje. Bolha lahko vodoravno skoči tudi do 33 centimetrov daleč.

Razvojne oblike bolhe so: jajčece, ličinka, buba, odrasla bolha.

Odrasla bolha izleže v življenju do 500 jajčec. Samica izleže na gostitelju (pes, mačka) skupek 20 jajčec, vendar se jajčeca ponavadi skotalijo na tla, v okolje, kjer se žival največ zadržuje. Jajčec ne moremo videti s prostim očesom. Iz jajčeca se po 2 dneh do 2 tednih izleže ličinka, ki se hrani z različnimi organskimi snovmi – mrtvimi insekti, iztrebki, rastlinskimi snovmi. Ličinke so slepe in se izogibajo svetlobi. V stanovanju se ličinke zadržujejo v razpokah ploščic, parketa, preprogah in drugih tkaninah, saj so občutljive na izsuševanje. Če imajo na voljo dovolj hrane, se v enem do dveh tednih zabubijo.

V stanju bube lahko ostanejo dolgo časa (tudi vso zimo), če v okolju ni primerne gostitelja (psa ali mačke). Ko buba dobi signal iz okolice (vibracije, toplota, ogljikov dioksid), da je v bližini gostitelj, se izleže odrasla bolha.

Odrasla bolha mora čim prej poiskati gostitelja, saj se mora enem tednu nahraniti s krvjo, sicer ne preživi. Potem lahko med dvema hranjenjema mine tudi do dva meseca oziroma celo eno leto. Šele ko odrasla bolha piči žival in spije kri, lahko začne leči jajčeca.

Populacija bolh je sestavljena iz 5 odstotkov odraslih bolh, 10 odstotkov bub, 35 odstotkov ličink in 50 odstotkov jajčec. Tukaj se skriva vzrok, zakaj lastniki psov včasih pravijo, da je bolhe nemogoče odpraviti. Problem je, če so dopustili, da se razvojni krog bolhe nadaljuje.

Odraslih bolh na psu, razen ob večji invaziji, ne vidimo. Najboljše je, če psa pogledamo na križcu, to je del hrbta nad repom. Tam razmaknemo dlako na nekaj mestih, in če je bolh več, jo bomo videli, kako bodo odskočile. Bolhe se zadržujejo na živali samo takrat, ko se hranijo. Na psu lažje opazimo drobne črne rjave pikice — boljše iztrebke. Najboljše je pregledati kožo v dimljah, pod pazduho ali na trebuhu, tam ni toliko poraščena in bomo iztrebke lažje opazili. Če nismo prepričani, da gre za iztrebek, ga dajmo na moker papir — če izgine (se raztopi), potem je to boljši iztrebek.

Bolhe z lezenjem med dlako povzročajo živali neugodje, lastniki opazijo, da se pes praska in grize, je nemiren in nervozen. Še večji problem pa se lahko pojavi, ko bolha piči žival in je leta občutljiva na snovi v boljši slini. Na mestu pika se pojavi izpuščaj, kar potem pogosto vodi v alergijsko reakcijo. Mesta pika psa še bolj srbijo in v nekaj urah lahko s praskanjem in grizenjem nastane nekaj centimetrov velika rana.

Bolhe lahko prenašajo tudi za človeka nevarno bolezen — kugo, ki jo povzroča bakterija *Yersinia pestis*.

Bolhe so tudi vmesni gostitelji trakulje. Če je pes okužen s trakuljo, ličinka bolhe lahko požre odrivke trakulje. Odrasla bolha, ki se izleže, nosi razvojne oblike trakulje. Bolha lahko preide na drugega psa, ki se grize in požre bolho, s tem pa tudi razvojne oblike trakulje. Tako se okuži s trakuljo.

Pri zatiranju bolh velja pravilo, da kdor bo bolj vztrajen, tisti bo zmagal. Nekateri lastniki živali pozabijo, da mora biti zatiranje bolh sistemsko. To pomeni uničevanje razvojnih oblik in odraslih bolh.

Za zatiranje oz. uničevanje odraslih bolh lahko uporabljamo kapljice — tekočina v ampulah, ki jih damo psu ali mački na kožo na vratu. Pomembno je, da razmaknemo dlako in tekočino na več mestih stisnemo na kožo. Na vrat naneseemo zato, da se pes ne more lizati na mestu nanosa. Najboljše je, da to naredimo zvečer, da se tekočina do jutra razporedi po telesu, pa še ni nevarnosti, da bi psa ali mačko pobožali po mestu nanosa. Obstaja več različnih izdelkov. Eni uničujejo samo na bolhe, večina pa je kombiniranih in delujejo proti bolham, klopom, nekateri tudi proti garjam in nekaterim notranjim zajedavcem. Novejši izdelki vsebujejo tudi repelent — sredstvo, ki odganja klope, komarje, muhe. S tem delujejo tudi proti srčni črvom, ki jih prenašajo komarji, in zajedavcu leišmaniji, ki jo prenašajo muhe. Druga možnost so razpršila, ovratnice, šamponi.

Katero sredstvo je najbolj učinkovito pri posamezni živali, je težko reči in bo najverjetneje moral lastnik živali ugotoviti sam.

Seveda je potrebno pri sistemskem pristopu nujno delovati tudi proti razvojnim oblikam bolhe. Nekateri kapljice delujejo tudi proti razvojnim oblikam. Obstajajo tudi izdelki v obliki tablet. Delujejo tako, da uničijo razvojne oblike in tako prekinemo razvojni krog. Vendar pa te izdelke ponavadi dajemo v kombinaciji s sredstvi za zatiranje odraslih bolh.

Večina navedenih preparatov se lahko uporablja pri mladičkih od 2 mesecev naprej, za točne podatke pa vedno pogledajte navodila na izdelku.

Pri mladičkih, ki še niso dovolj stari, da bi pri njih uporabili enega izmed izdelkov, je edini način mehanično odstranjevanje bolh. Obstajajo posebni plastični glavniki, ki imajo zobce zelo skupaj, tako da se bolha ujame med njimi. S tem glavnikom počeseemo mladička, bolhe se ujamejo med zobce in jih potem odstranimo.

Obstaja še ena možnost zatiranja razvojnih oblik. V veterinarskih ambulantah lahko kupite preparat, ki deluje na razvojne oblike. Uporablja se ga na površinah, kjer naj bi bile razvojne oblike bolh (jajčeca, ličinke in bube). Če žival živi v stanovanju, so to vse površine, kjer se vaš hišni ljubljeneec zadržuje. Če je pes veliko v avtu, ne pozabimo očistiti tudi avtomobila. Navodil na preparatu se moramo natančno držati, saj je ta snov strup in upoštevati moramo vse varnostne ukrepe.

Seveda je najboljšše preprečevati, zato svetujem lastnikom psov, da svojim živalim preventivno vse leto dajejo sredstva proti bolham. Ko se te zelo prilagodljivi zajedavci enkrat »vselijo« v naše stanovanje, imamo veliko več dela z odpravljanjem odraslih bolh in njihovih razvojnih oblik, kot pa je enkrat mesečno nanos sredstva proti zunanjim zajedavcem.

Zbrala, uredila in napisala: **Katja Skulj, dr. vet. med.**